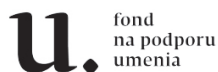

**Andrew
McMillan
Škoda**

Preložil Michal Tallo

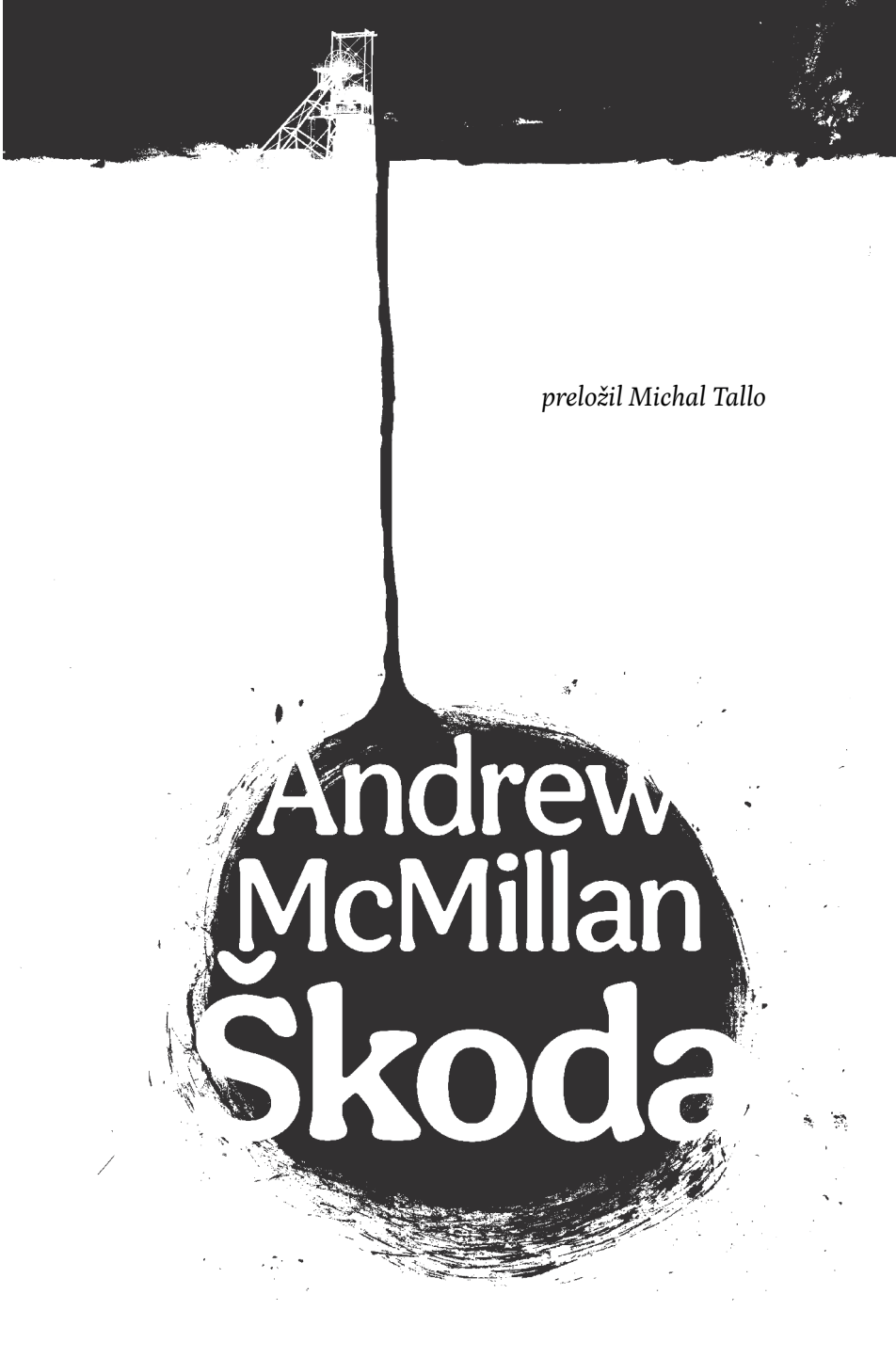

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia,
ktorý je hlavným partnerom projektu.

Copyright © Andrew McMillan, 2023
Translation © Michal Tallo, 2025
Original design © gray318, 2024
Slovak edition © Laputa/Literárna bašta, 2025

ISBN 978-80-8283-083-8

preložil Michal Tallo

Andrew
McMillan
Škoda

Venované Margaret Goldthorpe
1928 — 2023

*prepadávam sa
opäť raz
prečo sa neustále
prepadávam?*

Alan Jackson

*Tu sme doma,
My dedičia
Zeme mŕtvych –*

Peter Scupham

– vari sa nič nevyjasní, v hĺbinách zemitých vôd.

Denise Riley

Záclona sa pohla ako sukňa, keď pod ňu Alex strčil hlavu, aby sa pozrel na ulicu. Na gauči bol pohodený tenký časopis, otvorený v strede, pomaly padajúci stan. Cesta aj izba boli tiché.

Alexovi sa trochu triasli ruky, keď otváral výtlačok *Rustlera*. Jednou zo strán si ho pritiahol bližšie k sebe, časopis sa roztvoril na fotke ženy. Prvé, čo Alexovi napadlo, bolo, že mu jej vlasy pripomínajú mamu.

Listoval stránkami a snažil sa ten obraz dostať z hlavy, no zjavovali sa ďalšie ženy – občas v podprsienke, občas bez nej, občas slamené blond s čiernymi korenkami, občas s rozťahnutými nohami. Niektoré sa pozerali priamo na Alexa, iné na záclony a domy za ním. Na jednej strane bol pár, Alexovi sa zdalo, že do seba

narážajú ako dve deti, ktoré sa sáču na ihrisku. Skoro ako komiks, napadlo mu, na seba nadväzujúce okienka, v ktorých zhodí oblečenie najskôr žena, potom muž, až napokon v poslednom okienku v pravom dolnom rohu stránky Alex prvý raz uvidí ženské telo.

Naklonil sa bližšie, akoby mal obrázok zmiznúť. Spomenul si, ako mu chlapec, od ktorého časopis v škole dostal, prízvukoval, že práve toto ho *fakt dostane do varu*. Alex prikyvoval, nebol si istý, čo presne tým chlapec myslel, no vedel, že to určite akosi súvisí s tou zvláštnou ťažobou, čo cítil v bruchu, keď sa mužovi zosunuli nohavice k členkom a žena sa oprela o stôl. V rohu izby bol zapnutý televízor, chlap v obleku na kamere prikývol, začala hrať znelka regionálnych správ, a keď sa Alex pozrel na obrazovku, zachmúrený reportér sa ohlásil z povedomého klubu. Počul slová *preživší* a *záchrana*, potom sa však postavil a televízor vypol, potreboval sa zbaviť pocitu, že je s ním v miestnosti ešte niekto, že ho niekto pozoruje.

Naspäť na gauči si Alex rozopol nohavice a zhrnul ich pod zadok. Netušil, čo má robiť ďalej. V jednom z okienok videl, čo si pri pohľade na ženu robí rukou muž. Rovnakú vec videl v škole napodobňovať spolužiakov, keď po sebe pokrikovali na telocviku. Všetko, čo v tej chvíli Alexovi napadlo urobiť, bolo zobrať ho do dlane.

Voľnú ruku vsunul do boxeriek, ktoré mu v obchode vybrala mama, a uchopil ho rovnako, ako to niekedy robieval pred zaspávaním. Zdalo sa mu, že tam dole cíti tlkot vlastného srdca.

Žena mala oveľa viac ochlpenia, než očakával. Muž tiež, hrud' a brucho mu pokrýval hustý koberec. Rebrá mu viditeľne netrčali, ale nebol ani tučný. Muž mal v Alexových očiach úplne dospelé telo, aké ženy privádza do vytrženia. Pomyslel si, že takéto telo bude mať aj on, keď bude starší.

Alex nepočul bratove kroky, až kým nezneli priamo pri jeho hlave; na uchu pocítil silný úder pravej ruky.

Alex okamžite vyskočil, vytiahol ruku z trenírok a ženu s mužom a zvyškom strán časopisu zhodil na koberec.

„Čo robíš, ty úchyl? Mama bude o chvíľu doma.“ Brianov hlas sa pri druhej vete mierne zachvel, o takomto čase doma sami zvyčajne nebývali, a keď mama pred pár hodinami odchádzala tak náhlivo, až si takmer zabudla zobrať kabát, povedala im, že ak majú chuť, môžu si kúpiť hranolky, v zásuvke sú nejaké peniaze, hlavne nikomu neotvárajte dvere.

„Ty malý úchyl,“ zopakoval Brian.

Alex začal vysvetľovať, že časopis mu ukázal a požičal jeho spolužiak Tommy, on sa iba pozeral, čo v ňom je, trochu rozptýlenia, veď vieš. Brian ho uprostred vety prerušil.

„Tá je fakt dobrá, čo?“ opýtal sa Alexa, keď časopis zdvihol. To, akým štýlom Brian otázku položil, napovedal, že odpoveď nepotrebuje.

Brian si k nemu prisadol na gauč, bol bližšie, než Alex očakával. Časopis bol teraz rozprestretý na ich lonách. Brian kládol ďalšie otázky a ukazoval na niektoré obrázky, rozprával jazykom, ktorý Alex svojho brata predtým nepočul používať.

Pár rokov navyše pridalo Brianovi niekoľko centimetrov výšky a hlbší hlas, a tak bol Alex nútený natiahnuť krk, aby počas listovania dovidel na výraz bratovej tváre. Spoznal na nej hlboké sústredenie.

Po niekoľkých minútach vyčkávania, kým sa mu tlkot srdca upokojil, vrátil Alex ruku do teplých miest medzi svojimi nohami a zobral ho do dlane. Brian urobil to isté, na gauči sa zamrvil, aby našiel pohodlnejšiu polohu.

Alexovi sa zdalo, že tam tak sedia celú večnosť. Strie-

dali sa pri obracaní stránok, prstom potichu upozorňovali na veci, ktoré ich zaujali. V jednej chvíli, Alex si nebol istý, kedy presne, sa k nemu Brian naklonil a ruku mu položil na plece, ako to robieval aj počas víkendových hier futbalu na poli, keď sa mu podarilo streliť víťazný gól.

Vykročí do dlhej chodby rodiaceho sa úsvitu, ulica sa ťahá ďalej a napovedá mu, kadiaľ kráčať. Je pondelok, víkend v jeho mysli zostáva neoholeným strniskom. Obloha nad ním je tuhá hrča oblakov, Pat práve o tri domy ďalej zatvára vchodové dvere. O niekoľko domov sa pridá Harry, potom Frank, a keď spoločne zahnú za roh, Skip už bude mať náskok, každému z nich na okamih napadne, že by ho mohli skúsiť dohnať, ale potom si to rozmyslia. Nikto nič nehovorí; keď sa k nim pridá ešte ktosi, hlavy majú sklonené, kráčajú ďalej. Ako kocky domina z vchodov vypadávajú ďalší muži, ich tváre zatiaľ nesčerneli. Niektorí si píska, niektorí zakašle. Občas ktosi zastane, na chvíľu sa oprie o nízky záhradný múrik a predstiera, že kontroluje plechovú škatuľku s obedom, alebo potahuje z ušúlanej cigarety, do studeného vzduchu potom plytkými výdychmi vypúšťa dym. Ostatní nečakajú, jednoducho

kráčajú ďalej. Dedina na ich pleciach stále spí, pohyb unavených tiel nesleduje. Zdá sa mi, akoby uhlie tikalo, povedal raz jeden z mužov. Netrep sprostosti, odpovedal mu iný. A míľu pod ich nohami zatiaľ čakajú dejiny, kým ich kus po kuse nevytážia.

dozor: kamerový systém

Šéf bezpečnostnej služby sa rád chválil, že má na každej stene dva páry očí. Ryan ich má všetky pred sebou; rad blikajúcich obrazoviek, statický šum ako kvapky dažďa na stovke malých okien.

Keď sa usádzal, ešte vždy ho pri srdci pichali Simonove včerajšie slová, zneli, ako keby si ich nacvičil, to, ako ich naňho vyplúľ, keď sa Ryan ráno práve chystal von: „Buď na vystúpenie prídeš, alebo sa už ani nevracaj.“

Podľa pravidiel ich má Ryan kontrolovať iba v prípade, že je potrebné nahlásiť problém, no jemu to zaberie iba chvíľku a nikto sa ho nebude na nič pýtať. Vidí obraz z viacerých kamier naraz.

Pásky sa po mesiaci automaticky premazávajú, pokiaľ

ich polícia pri vyšetrovaní nepožiada o uloženie obsahu. Čoskoro teda bude zmazaný aj záznam chvíle, keď prvý raz uvidel Simona, nenávratne zmizne na smetisku dejín. Predtým si vymenili niekoľko správ na Grindri a s nápadom, že sa zastaví v nákupnom centre, aby si ho mohol obzrieť, prišiel práve Simon. Ale keď ho Ryan uvidel, nepôsobil skutočne, odrazu bol trojrozmerný, vyliezol z plochej obrazovky telefónu ako oživená fantázia.

Kamera číslo 4 je umiestnená nad predajňou TK Maxx, odkiaľ sníma uličku s obchodmi, a Ryan si presne pamätá časový údaj na zázname, keď prvý raz zazrel Simona, ako svižne kráča s igelitkou z Boots v ruke a žltá šnúrka sa mu na hrudi hompáľa zo strany na stranu.

Ryan si priblíži obsah tašky, až kým nerozozná jednotlivé predmety – váhu plechovky čohosi bublinkového na spodku, obrysy sendviča v plastovom obale.

Záznam pozná naspamäť. Kamera číslo 5, umiestnená nad záchodmi, zachytáva Simona, ako prechádza stredom obrazu. Simon sa obzrie, zastane a chrptom sa oprie o stenu pokrytú spoločne kachličkami a popraskanou omietkou. Je takmer mimo záberu, no skláňa sa nad telefónom, takže sa do obrazu vráti vrch jeho oholenej hlavy. Pozrie sa hore. Potom zase dole.

Keď si Ryan na obrazovku prepne signál z kamery číslo 7, ktorá sa nachádza priamo nad obchodom s elektronickými cigaretami, uvidí vlastný chrbát s čiernym sakom na ramenách a sleduje, ako línia jeho pohľadu smeruje na lavičky a prázdny priestor za nimi. Hlavu občas pootočí doprava alebo doľava, ale väčšinou tam iba nečinne sedí a hľadá priamo pred seba.

Na kamere číslo 5 Simonov pohľad znovu zabľúdi hore, tentoraz tak ostane dlhšie. Tvár má rozmazanú, ale usporiadanie pixelov napovedá letmý úsmev. Potom opäť skloní hlavu, igelitku položí na zem medzi biele tenisky, jej biele uši klesnú ako izbová rastlina, ktorú nikto nepolial. Dva prsty, správa na displeji. Skloní sa k telefónu a rýchlym pohybom si ho priblíži k tvári, stlačí ho palcom a opäť oddiali. Ďalší rozpixelovaný úsmev, potom Simon berie igelitku a odkráča z obrazu kamery číslo 5.

Kamera číslo 12 zachytila, ako bočným východom odchádza na hlavnú ulicu. Igelitka sa mu odráža od stehna. Šnúrka sa hompáľa na hrudi.

Ryan vypne záznam. Inštinktívne sa natiahne za telefónom, potom sa zháči a ostane nehybne pozorovať hlbinu svojho odrazu na prázdnom monitore pred sebou.

Súčastou príprav je aj nutnosť stratiť sa a objaviť v sebe kohosi iného. Práve takto to Ryanovi opisoval na prvom rande, ten len prikyvoval a Simon cítil, že jeho slovám v skutočnosti nerozumie. Vlastne ho to až tak neprekvapovalo. V Ryanovom svete má skrývanie sa jedinú funkciu – zabezpečiť, aby ho nikto neprichytil, zakryť si tvár šálom, schmatnúť všetko, čo sa mu zmestí do vreciek, a utiecť z obchodu s nádejou, že sa mu čosi z toho neskôr podarí predať. Ryan rozumie maskovaniu, rozumie potrebe skrývať sa, no stratiť sa vo viditeľnosti je niečo iné; jemnými dotykmi prekryť vlastný povrch a lepšie tak spoznať to, čo sa nachádza pod ním.

Byt bol úplne nový, keď sa doň Simon nasťahoval; budovu postavili na parkovisku starej benzínky pred

futbalovým ihriskom. Práve tu vždy nechávali auto, keď bol malý a otec ho brával na zápasy miestnej ligy, a to, čo bývalo nádvorím, je dnes úzkym pásom bytoviek. Simon každú druhú sobotu postáva na balkóne ako Júlia a nadáva na futbalových fanúšikov, že mu zaberajú parkovacie miesto, hoci sám nemá auto.

V spálni Simon rozkladá veci, ktoré sa mu na sobotu podarilo zohnať – novú zvlnenú parochňu, dámske sako a plastové perly.

Pohľad mu každú chvíľu zabľúdi na telefón, no ten nie a nie zasvietiť.

Uvedomuje si, čo by bolo najľahšie – obliecť si glitrované šaty a nasadiť si veľkú parochňu a zaspievať zopár starých hitov, *River Deep*, *Proud Mary* a potom možno všetkých zdvihnúť zo stoličiek s *Born To Hand Jive*. Skvelá a neškodná zábava. Heterosexuálna predstava o tom, ako to asi vyzerá, keď gej robí drag šou. Na prvý večer v klube, na to, že sa prvý raz príde pozrieť Trip, by asi išlo o najbezpečnejšie riešenie.

Simon však cíti, že by mal niečo povedať, niečo, o čom hovoriť nemohol, keď ešte pracoval v Sheffielde a musel myslieť na zarábanie peňazí či udržanie si pravidelného miesta vo večernom programe. Nechce iba

naplniť očakávania, ktoré zrejme otec, Brian a Trip majú, chce ich prekvapiť.

Vytiahne svoj skicár, má v ňom načrtnuté tri plánované kostýmy. Znázorní príbeh štrajku a na záver zaspieva *Ding Dong! The Witch Is Dead* tak, ako videl v správach spievať ľudí, keď zomrela Margaret Thatcherová. Z vybraných pesničiek zostaví playlist, Trip ho spustí v presne určenej chvíli a on bude podľa slov pohybovať perami.

Začne s výberom pesničiek. Hoci mu už neostáva veľa času, ďaleko sa zatiaľ nedostal, no existuje jedna, ktorú na televíznych záznamoch v pokojnejších chvíľach štrajku videl spievať ľudí, keď práve nepálili podobizne *Maggie Maggie Maggie*. Zachytil iba niekoľko veršov:

*Sme ženy
sme silné
bojujeme
ako vieme
a po boku naši muži
baníci
tejto zeme.*

Okrem toho si pamätá ešte energický záver, ktorý vždy zanikal v ováciách a výskaní:

*Tak poďme, no tak poďme
za ženy robotníckej triedy.*

Napriek tomu, že pieseň sám do včerajšieho večera nepoznal, vôbec nepochybuje, že ju vtedy spievala aj časť miestnych. Vidí to pred očami: pohybuje sa do rytmu piesne, ľudia v publiku spievajú, niektorí možno plačú, pohármi cinkajú o stoly a spomínajú si, ako ten popevok spievali oni sami alebo ako ho spievali ich manželky, alebo sestry, alebo matky, zoradené v mrazivom vzduchu ako zbor.

Tancuje po spálni. Reprák na ihrisku testuje evakuačný oznam pred začiatkom miestneho víkendového derby.

Všetci budú tlieškať, ak Barnsley vyhrá, možno už prídu dobre naladení; Trip na bare, jeho otec, Brian a všetci štamgasti.

Tak poďme, no tak poďme

do rytmu piesne

za ženy robotníckej triedy